

ХРОНИКА И БЕЛЕШКИ

ПОСТОЈАНА ИЗЛОЖБА ЗА КАРПОШОВОТО ВОСТАНИЕ (1689—1970)

По повод денот на рударите 28 август во Кратово беше отворена постојана изложба на тема: Карпошово востание (1689—1970), во организација на Општинското собрание на Кратово и Историскиот музеј на Македонија од Скопје. По отварањето на изложбата на која беа присутни поголем број жители од градот и околните места, претставници на Крива Паланка, Штип, Куманово и Скопје, откриена е и спомен биста на легендарниот водач на македонското востание против Турско-османлиската власт — Карпош, дело на академскиот скулптор Боро Митричевски од Скопје.

Изложбата е сместена во Саат Кула во центарот на градот што значи уште една асоцијација на едно подалечно минато од нашата историја, кога во околијата на овој град цутело рударство и трговија, а градот бил надалеку прочуен.

На дваесет панои што се вградени во ѕидовите на првиот и вториот кат од кулата, изложени се повеќе фотографии (гравури), турски документи (факсимили), неколку карти и цртежи, попатрени со легенди и спшти текстови. Инаку, изложбата е поделена на теми, кои експозиционо претставуваат една целина,

на едно, две, а најповеќе три панои. На првото пано е испишан уведен текст, кој зборува за положбата на македонскиот народ и неговата вековна желба за слобода и независност од Турско-османлиската власт, како и за причините за подигање на Карпошовото востание. Потоа е фотографијата на македонскиот грб од 1595 година, со текст за неговото појавување и време. Псушност, изложбата започнува со експозиции за поразот на турската флота кај Лепанто во 1571 година и нејзината сувоземна војска кај Сисак во 1593 година што претставуваа видливи знаци на опаѓањето на Османлиската империја. За економската положба на рајата, теророт, самоволиите на спахиите, собирање деца за јаничари и договори за заем со лихва, зборуваат фотографиите и турските документи презентирани на наредните неколку панои. Австро-турската војна од 1683 година и навлегувањето на австриските војски кон југ од нашата земја е следната тема на изложбата. Потоа, следуваат експонати за појава на ајдутството и неговиот најголем подем што го доживеа во 17-от век. Карпош е прикажан на посебно пано со изборот на еден од цртежите што ги изработија учениците

од Кратово, потоа фотографии на селото Војник, родното место (по легендата) на Карпош како и селото Коњух. Тука се изложени (што сметам дека треба посебно да бидат одбележани) двата турски документа, во кои се споменува името Карпуш или Карпоз (уз). Едниот документ носи датум 2. IX. — 5. X. 1689 година со кој Карпош и Сугаре се назначуваат за мартолобашии, а вториот е од 26. IX. и 5. X. 1689 година и зборува за назначување на Карпош за главатор на мартолобашииите. Следните панои сликовито зборуваат за навлегување на австриската војска во Македонија, за почетокот и текот на востанието и на крајот за неговото задушвање и смртта на Карпош. Изложбата завршува со текстот за трагичниот крај на Карпошевите востаници, кој не е и крај на македонскиот народ да

се бори за својата слобода и независност.

За изложбата е изработен каталог и плакат. Автор на изложбата е Миљковиќ Ѓорѓе, виш кустос, ликовното обликување е на Филипова Ѓисерка, ликовен уметник, а фотографиите ги изработил Ивановски Димче, фотограф — сите членови на колективот при Историскиот музеј на Македонија од Скопје.

Кратово, со здобиената постојана изложба за Карпошовото востание, со спомен бистата на Карпош, со сочуваните кули, мостови и куќи што се амфитеатрално распоредени покрај постојаната, веќе афирмирана детска галерија, создава на посетителот една пријатна импресија за едно далечно минато во сегашноста.

Ѓ. М.

ПО ПОВОД ОДРЖАНИОТ СИМПОЗИУМ „СРЕДНОВЕКОВНА БОСНА И ЕВРОПСКА КУЛТУРА“

Од 2—5 септември 1971 година го Зеница, или како го наречуваат „градот на челик“, се одржа научен симпозиум на тема: „СРЕДНОВЕКОВНА БОСНА И ЕВРОПСКА КУЛТУРА“, во организација на Зеничкиот музеј. Со финансиската помош на Републиката Босна и Херцеговина и од поголем број на стопанските организации од градот беше единствено можно да биде организиран еден ваков научен собир. Сепак, ваквата соработка помеѓу стопанските организации и културните институции во нашето самоуправни социјалистичко општество се наметнува како императив. Затоа, примерот на Зеничкиот музеј, покрај одбележувањето го сметам и како

патоказ на другите во организирањето на вакви или слични културни манифестации.

Одбележувајќи го овој симпозиум сметам за должност, и како негов учесник, накратко да ги резимирам постигнатите резултати на неговиот организатор — Зеничкиот музеј. Можеби и затоа што тој за кратко време постигнал такви резултати кои помалу зачудуваат, но се присутни. Имено, иако Зеничкиот музеј спаѓа меѓу најмладите културни институции во нашата земја (формиран е само пред четири години), тој веќе сега располага со фонд од околу 100 илјади експонати од областа на археологијата, етнографијата и историјата.